

Uttalande - BFN U 92:3

Redovisning av nollkupongsobligationer

4 §, 14 §, 15 § samt 19 § bokföringslagen (1976:125; BFL)

Bakgrund

Detta uttalande syftar till att ge allmän kännedom om innehållet i ett av BFN i juni 1992 avgivet yttrande till Skatterättsnämnden om redovisning av s.k. nollkupongsobligationer. BFN erinrar om att likartade frågeställningar för ej marknadsnoterade fordringar behandlas i Redovisningsrådets rekommendation Redovisning av fordringar och skulder med hänsyn till räntevillkor och dold räntekompensation.

En nollkupongsobligation är ett räntebärande värdepapper där hela räntan betalas ut när obligationen löses in. Detta innebär att obligationen ges ut till underkurs baserad på bl.a. rådande ränteläge vid emissionstillfället. Den som förvärvar en nollkupongsobligation är garanterad en fastställd avkastning över löptiden om obligationen behålls till förfallodagen. Vid en försäljning före detta datum kommer däremot den totala avkastningen, liksom vid försäljning av fastförräntande obligationer på vilka räntan betalas ut löpande, att vara beroende av ränteläget vid försäljningstillfället.

BFN vill understryka att uttalandet tar sikte på hur en nollkupongsobligation bör redovisas enligt BFL. Eventuella skatteeffekter beaktas inte.

BFNs bedömning

Enligt 4 § BFL skall inför bokslut bokföringen tillföras fordrings- och skuldposter som behövs för att bestämma de intäkter som rätteligen hör till räkenskapsåret. Detta har i praxis kommit till uttryck bl.a. genom att bokföringsskyldiga beräknat och bokfört till perioden hörande - men ännu inte erhållna - ränteintäkter på olika typer av räntebärande tillgångar. I de fall det rör sig om t.ex. en obligation med fast räntekupong som utbetalas löpande föreligger normalt inga oklarheter om vilket belopp som skall periodiseras och hur periodiseringen skall beräknas. Det periodiserade beloppet redovisas i balansräkningen som upplupen ränteintäkt. Det bokförda värdet på obligationen justeras i vissa fall ned om marknadsvärdet på obligationen är lägre på balansdagen.

Sedan många år förekommer också värdepapper med kort löptid - upp till två år - som löper utan formell räntekupong, s.k. diskonteringspapper. Eftersom löptiden är kort klassificeras innehav av ett sådant värdepapper vanligen som kortfristig. Om värdepapperen innehåses över flera redovisningsperioder periodiseras upplupen ränteintäkt och läggs ofta till anskaffningsvärdet. Detta förfaringsätt utgör enligt BFNs uppfattning en korrekt periodisering av en fullt intjänad och känd inkomst.

Vad beträffar nollkupongsobligationer har de hittills emitterade obligationerna i allmänhet haft en löptid på 3 - 10 år. Den långa löptiden medför att underkursen i förhållande till nominellt värde blir stor, samtidigt som frågan om innehavet ska bedömas som kortfristigt eller långfristigt blir svårare att avgöra. Den första punkten är betydelsefull i så måtto att valet av redovisningsprincip kan vara väsentligt för en bedömning av företagets resultat och ställning. Den andra frågan rör klassificeringen av innehavet som omsättnings- eller anläggningstillgång.

Enligt BFNs uppfattning måste det anses utgöra god redovisningssed att periodisera underkursen avseende förvärvade nollkupongsobligationer till de perioder under vilka innehavaren i realiteten tjänar in en ränteintäkt. Precis som vid förvärv och innehav av kortfristiga diskonteringspapper är inkomsten känd (förutsatt fortsatt innehav till förfallodagen) och kan enkelt fördelas över innehavstiden. Periodiseringen av nollkupongsobligationens underkurs bör göras så att en konstant förräntning (effektiv ränta) på innehavet erhålls över löptiden. Det förhållandet att det inte är givet att företaget behåller obligationen till förfall och att ändringar i ränteläget påverkar obligationens marknadsvärde under innehavstiden ändrar inte BFNs uppfattning i periodiseringsfrågan.

BFN har övervägt två alternativa metoder för redovisningen av den upplupna räntan i balansräkningen. Ett alternativ är att redovisa posten under rubriken Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter. Nackdelar med denna metod är bl.a. att räntefordran redovisas som kortfristig även om obligationsinnehavet redovisas som anläggningstillgång och att en jämförelse med marknadsvärdet försvåras. Dessutom blir det svårare att i analys hänseende ställa bokförd ränteintäkt i förhållande till innehavets bokförda värde. Ett andra alternativ för redovisningen i balansräkningen är att successivt öka det bokförda värdet på obligationen med upplupen ränta. Denna metod saknar de nackdelar som den första metoden har men kan möjligen anses strida mot BFLs värderingsregler, i första hand uppskrivningsförbudet i 15 §. Eftersom fråga är om en fullt intjänad och känd inkomst, finner BFN emellertid båda metoderna vara förenliga med god redovisningssed och förordar därför alternativet att successivt öka det bokförda värdet på obligationen med upplupen ränta. Det sagda gäller oavsett om obligationen klassificerats som omsättningstillgång eller anläggningstillgång.

En nollkupongsobligation som klassificeras som omsättningstillgång skall i bokslutet värderas enligt lägsta värdets princip. Härvid görs en jämförelse mellan anskaffningsvärdet med tillägg för upplupen ränta och marknadsvärdet. Klassificeras innehavet som anläggningstillgång skall obligationen skrivas ned vid varaktig värdenedgång. En värdering över marknadsvärdet kan dock accepteras under de i praxis allmänt vedertagna förutsättningarna för värdepappersinnehav. I denna fråga kan företagets intentioner och förmåga att behålla obligationen till förfallodag vara vägledande. Eventuell justering av det bokförda värdet bör oavsett klassificering redovisas på samma sätt som en justering av det bokförda värdet på en räntebärande obligation på vilken räntan betalas ut löpande.